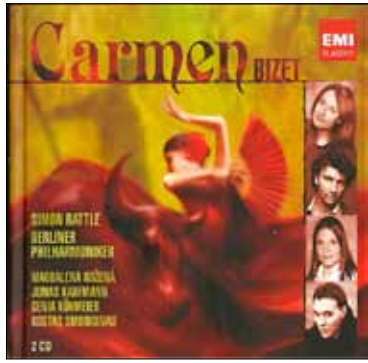

CD OPERA

Carmen
Georges Bizet

Ruim tien jaar is sir Simon Rattle titularis-dirigent van het prestigieuze orkest van het Berliner Philharmoniker en dat mag gevierd worden. Niet enkel met taart, maar ook met een schitterende encensering van Bizets *Carmen*. De voorstelling was het hoogtepunt tijdens de *Osterfestspiele 2012* in Salzburg en groeide uit tot een heuse triomftocht in andere steden. Met Jonas Kaufmann als Don José werd dan ook een prachtige (en ook krachtige) jonge tenor opgevoerd, terwijl Rattles eega, Magdalena Kozena, een verbluffend en betoverend debuut maakte als Carmen.

In de overbekende opera is het vooral Don José die overkomt als een zuiders type. Carmen lijkt als personage universeler van temperament. Bijzonder goed klinken ook de beide koren, volwassenen en jeugd, van de Berliner Staatsoper. En het Philharmoniker zelf tekent als vanouds voor steengooide beroepsmuzikanten die onder de meesterlijke baton van Rattle zich andermaal voluit laten gaan. Een fantastische cast dus, die met volle kracht een meesterwerk vertolkt.

Carmen is natuurlijk een heel bekende opera en er zijn opnames

bij de vleet. Dat mag ons echter niet doen vergeten dat het literaire thema van *Carmen*, en vooral het personage zelf, eigenlijk heel bijzonder waren in Bizets tijd. De opera uit 1875 vertelt over een femme fatale, maar dan wel een zeer ongebruikelijke. Carmen is niet zoals in andere stukken een hooggeboren dame, maar een fabriekswerkster uit het smokkelaarsmilieu, nukkig en onberekenbaar, die als een vorstin heerst over (vooral) mannen.

Georges Bizet baseerde zich op van een novelle van Prosper Mérimée uit 1845 en verklankte in zijn opera dit opmerkelijke en wispelturige personage geloofwaardig en zonder veel franjes. Zijn muziek en vooral de aria's volstaan. Die klinken populair zonder ordinair te worden. Luister maar eens naar de Habanera.

Opera en Simon Rattle, het lijkt niet meteen de eerste keuze voor de dirigent, al was ons bekend dat hij het Franse repertoire uitstekend beheerst. Dat hij zijn prachtige orkest, de koren en de solisten echter tot zulke schitterende en ontspannen prestatie kan verlokken, dat is echt fantastisch. Driewerf hoera dus voor sir Simon en moge hij nog lang met het stokje zwaaien. (JC)

Georges Bizet, *Carmen*. Opera (1875), door het koor en kinderkoor van de Berliner Staatsoper en de Berliner Philharmoniker onder leiding van Sir Simon Rattle, 2 cd's, EMI CLASSICS (distributie EM), 4 40285 2, 35,50 euro.

CD KLASSIEK

Barok en hedendaags
Bach & co.

Jan Michiels is een bevlogen pianist die van Bach houdt, maar zich niet laat opsluiten in de barokmuziek. Hij combineert oud met modern. Michiels' versie van een *Musikalisches Opfer* is geen zoveelste vertolking van het sublieme stuk van Johann Sebastian Bach (BWV 1079) dat in 1747 verscheen. Het is een hommage die de pianist brengt aan de grote Bach door diens muziek in gesprek te brengen met die van moderne 'vakbroeders': een tiental werken van György Kurtág, enkele van Béla Bartók en één van Luigi Nono. Tussendoor horen we twee

ricercars uit Bachs *Musikalisches Opfer*, een fuga (uit de *Kunst der Fuge*) en een *vivace* uit de sonate BWV530. Met kristalheldere articulatie zet Jan Michiels het polyfone stemmenweefsel van Bach neer, zodat de abstracte schoonheid van die muziek zich als vanzelf ontvouwt. Evengoed raken de hevige momenten bij Nono en de scherpe accenten van Kurtág een heel ander register. Een sterk geheel.

Dit is een evenwichtig samengesteld programma. Jan Michiels is als een beslagen kok die al vele keren dit recept uitprobeerde, in zijn geval dus tijdens ontelbare concerten in binnen- en buitenland. Maar zoals het een chef betaamt, reikt hij verder dan het bijeenbrengen van diverse degelijke ingrediënten. (JC)

Jan Michiels, *Ein Musikalisches Opfer*, Eufoda, EAN 9789058267320, 25,25 euro.

BOEK THEOLOGIE

Kan God lachen?
Frank Bosman

De titel van het boek van columnist Frank Bosman, vorig jaar nog gelauwerd als 'meest spraakmakende theoloog van Nederland in 2010', zet de lezer enigszins op het verkeerde been. *God houdt wel van een geintje* is immers geen grappig boek. Wel onderzoekt Bosman de relatie tussen geloof en humor en schrijft hij dus een kleine theologie van

de humor, zoals de ondertitel aangeeft. Als cultuurtheoloog verbonden aan de Tilburg School of Catholic Theology wil Bosman met zijn boek „een kleine voorzet geven om op een positieve manier na te denken over humor en religie”.

Een lastige combinatie, zo omschrijft de auteur die relatie. Want het verwijt van godslastering is snel gemaakt aan het adres van wie een grapje maakt over iets wat een ander heilig is. Dat ligt dan vooral aan de ontvanger, is het punt dat Bosman maakt.

„Gelovigen zijn gevoelig als het gaat om religieuze humor. Natuurlijk hoeft je als gelovige niet alles te aanvaarden, maar wie zich snel beledigd voelt en ook zo reageert, blijft op een bepaalde manier altijd slachtoffer van wie beledigt. Humor helpt dan om te relativieren”, stelt de auteur. Al trekt hij ook duidelijke grenzen, zeker als men de kern van Christus' boodschap aanvalt.

Het boek bevat een overzicht van theorieën over humor en van publiciteitscampagnes, films, liedjes of andere acties die als godslasterlijk werden ervaren. Daarnaast gaat Bosman in op de rol van humor in de Bijbel.

De klemtoon ligt evenwel op een positieve benadering van humor. Die helpt namelijk voorkomen dat wij onze zelf geconstrueerde godsbeelden als absoluut gaan beschouwen, zegt Bosman. Hij pleit voor vrolijkheid. Het beeld van God die kiekeboe speelt met zijn mensen, is hem lief. (NL)

Frank Bosman, *God houdt wel van een geintje*. Een kleine theologie van de humor, Meinema, Zoetermeer, 2012, 110 blz., 15 euro.

BOEK TOERISME

Geheime wandelingen
Robert Declerck

In een handige wandelbox – je kunt de kaartjes in het doosje letterlijk op zak steken – presenteert Davidsfonds Uitgeverij de 'mooiste verborgen plekken' van Vlaanderen. Voor elke Vlaamse provincie werden acht wandelingen samengesteld, meestal in steden en provinciestadjes, uitzonderlijk in een landelijke gemeente. In het Limburgse Halen wandel je bijvoorbeeld in het spoor van de vergeten veldslag

uit 1914. Maar ook op veel andere plekken kom je in het groen terecht.

Niet zelden ontmoet je tijdens de wat de lengte betreft prima doenbare wandelingen onbekend kerkelijk erfgoed. In Mechelen wandel je zo door de Schoutetstraat langs de Refuge van de abdij van Tongerlo. In de Kortedagsteeg in Gent beland je in de kledingwinkel McGregor, voorheen een kapel. Vlak bij de E313 in Hasselt prijkt het in leem opgetrokken kapelletje van Hilst, dat zich boven een massagraf van gesneuvelden uit de Boerenkrijg zou bevinden.

Spookachtig is dan weer de kleefsteen in het Sint-Annakerkje in Aldeneik (Maaseik). Tijdens de mis op Pasen 1596 moest een vrouw zich verdedigen tegen een aanklacht wegens hekserij. Bij de communie zou de hostie uit haar

mond zijn gevallen en toen ze die wilde oprapen, bleven haar vingers in de vloersteen vastzitten. De steen is nog steeds te zien in de kerk. (EDS)

Robert Declerck & Margit Sarbogardi, *De mooiste verborgen plekken in Vlaanderen*, Davidsfonds, Leuven, 2012, 24,95 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

In kindertaal
Barnard & Van Istendael

Soms zijn boeken voor kinderen beter dan die voor volwassenen. De voorbije jaren ondernamen geleerde auteurs al meermaals pogingen om de geschiedenis van België, het wonderlijke land dat er geen is, te vatten. Benno Barnard, Nederlands auteur die sinds 1976 in België woont, en journalist en België-expert Geert van Istendael, die zijn jeugd doorbracht in Nederland, willen een gedegen geschiedenisboek schrijven voor kinderen van een jaar of elf. Volwassenen mogen natuurlijk ook meelesen met dit heerlijk ouderwetse, chronologische verhaal, dat begint bij de Oude Belgen en eindigt bij de

Belgische film *Rundskop*.

Het begon allemaal toen de kinderen van Barnard thuiskwamen met de mededeling dat ze de volgende dag vakantie hadden, maar niet wisten waarom. Het bleek 11 november te zijn. Wat betekende dat?

En het moest correct zijn. Dit lees je bij het begin van het verhaal: „Van België kun je zeggen dat het als sinds de vijftiende eeuw bestaat, ook al bestond het dan niet als zelfstandig rijk. Sinds die tijd hebben alle Belgen altijd dezelfde bazen gehad (behalve de mensen in de streek rond Luik, die bleven lang zelfstandig).”

Je gaat dan op zoek naar de heikele momenten uit onze geschiedenis op basis van de juiste vragen. Waarom staat er een leeuw in Waterloo? Wie was die koning met z'n lage baard? Als je het in kindertaal zegt, klinkt alles vaak veel duidelijker. Eindelijk zegt iemand dat ze tijdens de Oostenrijkse Nederlanden van hoog tot laag conservatief waren. „Dat wil zeggen, ze wilden alles houden zoals het was.” Jozef II veranderde zowat alles.

Over de Tweede Wereldoorlog wordt er ons inziens te weinig gefocust op de collaboratie en de repressie, nochtans voor België belangrijke feiten. Overigens ge-

beurde dat ook niet in de geschiedenisboekjes op school.

Culturele voormannen besteden natuurlijk veel aandacht aan kunst en cultuur. De lezertjes leren dus wie de Vlaamse Primitieven en grote componisten van de polyfonie waren. Er staat ook een gedicht in van Guido Gezelle en er is een hele paragraaf gewijd aan Jacques Brel.

Dochter Judith Vanistendael brengt vele figuren tot leven met grappige tekeningen. Vooral Napoleon vonden wij geweldig. Hij lijkt wat op Nicolas Sarkozy. (EDS)

Benno Barnard & Geert van Istendael, *Een geschiedenis van België voor nieuwsgierige kinderen (en hun ouders)*, Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen, 2012, 319 blz., 24,95 euro.